

ПРИРУЧНИК ЗА ПОСТУПАЊЕ ЛИЦА ОВЛАШЋЕНИХ ЗА ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈА ОД УЗБУЊИВАЧА У ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

ПРИРУЧНИК ЗА ПОСТУПАЊЕ ЛИЦА ОВЛАШЋЕНИХ ЗА ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈА ОД УЗБУЊИВАЧА У ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

ПРИРУЧНИК ЗА ПОСТУПАЊЕ ЛИЦА ОВЛАШЋЕНИХ ЗА ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈА ОД УЗБУЊИВАЧА У ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Аутори: Милан Павлица, Драгана Матовић,
Том Дивајн, Душко Ковачевић, Владимир Радомировић
Уредник: Драгана Матовић
Дизајн и фотографија: Марко Стојановић
Штампа: АТЦ; Београд, август 2019. године
Издавачи: УСАИД-ов Пројекат за одговорну власт (Government Accountability Initiative); Пиштаљка

Израда ове публикације омогућена је уз подршку америчког народа путем Америчке агенције за међународни развој (УСАИД). Садржај публикације је искључиво одговорност Пиштаљке и не представља нужно ставове УСАИД-а или Владе САД.

USAID OD AMERIČKOG NARODA

pištaljka.rs

ПРИРУЧНИК ЗА ПОСТУПАЊЕ ЛИЦА ОВЛАШЋЕНИХ ЗА ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈА ОД УЗБУЊИВАЧА У ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

УВОД

Закон о заштити
узбуњивача има
ту скривену моћ
да не штити само
узбуњиваче већ
и све оне који
су укључени у
његову примену

УВОД

Закон о заштити узбуњивача који се у Србији примењује од 5. јуна 2015. године проглашен је једним од најбољих закона у свету којим се регулише област узбуњивања. Иако Закон прописује обавезну обуку за примену овог закона само за судије које поступају по предметима узбуњивања, у Србији се спроводи и обука других учесника у овом процесу – тужилаца, адвоката – и, посебно важно, лица овлашћених за пријем информација и вођење поступака у вези са унутрашњим узбуњивањем. Пиштаљка у сарадњи са Врховним касационим судом, Правосудном академијом и Републичким јавним тужилаштвом спроводи обуке за правосуђе које је похађало око 1200 судија, више од 150 тужилаца и око 150 адвоката. У сарадњи са Пројектом за одговорну власт Америчке агенције за међународни развој (Government Accountability Initiative) обуке је прошло и више од 60 овлашћених лица из више од тридесет општина и градова у земљи.

Обуке за примену Закона о заштити узбуњивача које обухватају све укључене у овај процес дају резултате који битно утичу на квалитет заштите, подижу мотивацију како оних који спроводе закон, тако и оних којима је он намењен, самих узбуњивача, али и свест о улози и друштвеном значају узбуњивача. Учесници обука су по правилу после почетних, захтевали и додатне напредне обуке са искуством из већ значајне праксе и истакли значај сталног обнављања знања из ове области. Примена Закона, у којој пресудну улогу игра Пиштаљка као организација која се једина бави заштитом узбуњивача на Балкану и која води једно од три саветовалишта за узбуњиваче у свету са бесплатном правном подршком и заступањем пред судом, запажено је и у свету због резултата које даје.

Искуство и статистике Пиштаљке, које су резултат не само петогодишњег рада њеног Саветовалишта, већ и деценијског рада портала који је једини у свету успешно објединио новинарство, право и узбуњивање у служби борбе против корупције, показује да узбуњивачи своја сазнања прво деле са послодавцем. Чак трећина узбуњивача незаконитости које уочи прво пријављује послодавцу, што је значајно више него што се пријављује полицији, тужилаштву, инспекцијама, Агенцији за борбу против корупције или медијима. Не само овај податак, већ и непосредан контакт са узбуњивачима, показују да узбуњивачи желе да се проблем

који су уочили реши, ако је то могуће и ако за то има воље, унутар организације у којој раде. Зато је значај овлашћених лица од изузетног значаја, јер су они показатељ намера самог послодавца.

Правилник министра којим се регулише поступак унутрашњег узбуњивања акт је који својом ширином и великим маневарским простором неретко збуњује оне који треба да га примене. Државни службеници навикнути на прецизне и рестриктивне законске одредбе, некада се не сналазе у примени овог прописа јер он од њих захтева активно учешће и креативност која подразумева разбијање вишедеценијске окошталости у државној администрацији. Правилник министра је написан тако да омогућава сваком колективу да га примени на начин који том колективу највише одговара и који ће за ту ситуацију бити најбоље решење. Та неуобичајена ситуација на нашем поднебљу некада делује застрашујуће за оне који треба да примене Закон и правилник. Али када се током обука које Пиштаљка пружа учесницима, представе све предности овог закона и ширине коју он има, перцепција и приступ се мењају.

Имајући у виду да су посао и дужности овлашћеног лица изузетно непопуларне код запослених, пре свега због могућег сукоба са послодавцем ако се тај посао ваљано ради, што има за последицу да се он углавноим намеће као додатна обавеза запосленом који то доживљава као казну и претњу, мотивација за обављање овог посла се испоставља као много већи проблем него што је стручност. Међутим, боље информисање кроз обуке и упознавање са свим аспектима овог друштвеног феномена, а онда и упознавање са конкретним узбуњивачима и њиховим животним причама, показали су се као најефикаснија метода превазилажења постојећих препрека које су углавном последица предрасуда и недостатка информација.

Само у последње четири године, колико је на снази Закон о заштити узбуњивача, запослени у локалним самоуправама открили су многе неправилности и незаконитости и захваљујући њима те неправилности су исправљене, а одговорни за незаконито поступање кажњени. Овде ћемо навести само неколико примера користи за друштво које су својим пријавама донели узбуњивачи из локалних самоуправа:

- смењени су начелници инспекције који су утицајним људима „опраштали“ казне за непрописно паркирање на зеленим површинама, а наплаћивали их сиромашнима и онима који немају „везу“.
- покренули истрагу о више од 600.000 евра плаћених за постројење за прераду отпадних вода које никад није изграђено.
- спречили да се даље издају противзаконите грађевинске дозволе повлашћеним инвеститорима.
- открили да је приликом изградње водовода коришћен лепак који може изазвати масовно тровање.

Упознавање овлашћених лица са свим добробитима које доносе узбуњивачи и овај закон, међу којима је и заштита не само узбуњивача него и лица повезаних са њима, дакле и самих овлашћених лица, најбољи су аргумент у прилог доследне примене овог закона.

Закон о заштити узбуњивача има ту скривену моћ да не штити само узбуњиваче већ и све оне који су укључени у његову примену.

СВЕТСКА ИСКУСТВА У ЗАШТИТИ УЗБУЊИ-ВАЧА

Пише:
Том Дивајн (Tom Devine), правни директор Пројекта за одговорну власт (Government Accountability Project), невладине организације за подршку узбуњивачима из Вашингтона, САД

ОЧИ И УШИ ЈАВНОСТИ: УЗБУЊИВАЧИ И ЊИХОВА УЛОГА У ПРОМЕНАМА НАБОЉЕ

Пре четрдесет година, узбуњивачи су били виђени као луди или нелојални. Сада су редовно јунаци филмова и медија

До сада незабележена подршка јавности разлог је што државе све више и све убедљивијом разликом гласова подржавају слободу говора

Колико дуго постоји организовано друштво, толико дуго они који имају моћ не могу да се одупру изазову да ту моћ искористе за своју сопствену корист. Током историје, пре или касније, грађани су се томе супротстављали. Када то раде оружјем, називамо их револуционарима. Кад то раде речима, данас их зовемо узбуњивачима. Више него икада раније, узбуњивачи су прихваћени као душа демократије и слободе јер служе као очи и уши јавности и као незаменљив извор информација за сваки државни напор против корупције и других незаконитости.

Постоји пуно правних дефиниција узбуњивача, али сви узбуњивачи деле исту душу: реч је о појединцима који слободу говора користе да се супротставе злоупотреби моћи којом се издаје поверење јавности. Нема ничег магијског у том изразу. У Холандији, те људе називају „звонарима“ по онима који су се некада пели на звонике цркава да упозоре своје заједнице да наступа опасност. За друге народе, узбуњивачи су „чувари светионика“ по онима који спасавају бродове од потапања тако што осветљавају места на којима су стене невидљиве и смртоносне. На Занзибару зову их „јавним чуварима“ јер чувају грађане.

Без обзира на то како их зовемо, узбуњивање је слобода говора кад је најпотребнија и због тога најопаснија. Лако је уживати у слободи говора на фудбалском стадиону кад можете да кажете шта год хоћете судији који погрешно свира пенал.

Један разлог је што је тешко осветити се десетинама хиљада незадовољних. Други је што та погрешна одлука није тајна, поготово ако телевизија преноси ту утакмицу.

За узбуњиваче је другачије. Они се супротстављају тајности коју спроводи репресивни апарат и могу бити део врло мале групе која зна истину.

Узбуњивачи користе слободу говора у три различита контекста. Обично сматрамо да користе слободу да протестују. У том смислу, њихов говор је крвоток правде, кључ за привођење правди оних који злоупотребљавају своју моћ.

Други, важнији контекст је слобода да се упозори. Узбуњивачи покушавају да спрече грешке које се могу избећи или несреће пре него што буде прекасно за било шта осим за контролу штете и пребацивање кривице. У том смислу, они су као горка пилула која ће спречити да се организација разболи. Сматрам да је одговор руководстава институција на узбуњивање тест њихове зрелости да управљају. Већина проблема у организацијама сакрије се у бирократији па руководство можда и не зна за њих док неко не каже да је управо руководство криво за последице тих проблема. Узбуњивачи треба да буду њихове очи и уши, не само очи и уши јавности. Ми стално саветујемо лидере у корпорацијама да је лоше за посао да уђуткају или убију гласника.

Узбуњивачи су људи који слободу говора користе да се супротставе злоупотреби моћи којом се издаје поверење јавности

Трећи контекст је вероватно најбитнији – слобода да се ствара, и то преиспитивањем устаљених ставова. Пре мање од хиљаду година веровали смо да је Земља равна као сто и да се цео свемир окреће око нас. Захваљујући Копернику и Галилеју, знамо да то није тако. Они су прошли кроз „узбуњивачки“ третман. Галилео је остатак живота провео у кућном притвору, али су обојица – као оснивачи модерног друштва – променили свет набоље.

То су људи који померају ствари као живе историје које не дозвољавају да их измене. Били у праву или не, племенити или себични, они су главна препрека да моћ апсолутно исквари. Преиспитивањем устаљених ставова, они терају друштво напред и пионири су промена.

Један од најпознатијих америчких узбуњивача Ернест Фицџералд разоткрио је најскупље шрафове и матице, џезве и даске за ве-це шоље које је на рачун грађана купила америчка војска. Фицџералд је 1968. године пред Конгресом разоткрио лажи којима се прикривао додатни трошак од две милијарде долара за израду авиона. Ерни је узбуњивање називао „чињењем истине“ зато што узбуњиваче третирају као да чине неки злочин. То је иронично, јер су ти очевици Ахилова пета бирократске корупције тако што укидају тајност којом се корупција храни.

Они су крвоток антикорупцијских кампања, које су без исказа тих важних сведока само празни симболи осуђени на пропаст и магнети за привлачење цинизма.

Размислимо како су узбуњивачи побољшали ствари указивањем на корупцију и друге злоупотребе моћи у САД и Европи. Они су:

* повећали износ који америчка влада годишње враћа у буџет због превара на јавним набавкама са просека мањег од десет милиона долара пре 1986. године на више од милијарду долара годишње откако је освежен Закон о лажним потраживањима који омогућава узбуњивачима да подносе тужбе због превара на уговорима с државом.

* довели до оставке целе Европске комисије пошто су разоткрили како комисија вара на набавкама, што је организовао председник Европске комисије.

* избацили из продаје лек против болова „вајокс“ пошто је пред Сенатом посведочено да је изазвао око 50.000 фаталних срчаних напада и омогућили јачу контролу других лекова који се издају на рецепт.

* Едвард Сноуден и други узбуњивачи пре њега из телефонских компанија, америчког министарства правде и Националне безбедносне агенције (НСА) разобличили су и довели до боље контроле масовног незаконитог прислушкивања свих електронских комуникација од стране државе. Узбуњивачи су исти исход постигли и у Северној Македонији откривањем нелегалног прислушкивања које је довело и до пада корумпиране владе.

* открили наређење владе да се напусти одбрана путничких авиона (Савезна служба ваздухопловних маршала) за време потврђеног и много амбициознијег покушаја током 2003. године да се понове терористички напади од 11. септембра 2001. којима би били нападнути не само амерички градови, већ и они у Европи па чак и у Аустралији. Одбрана авиона је враћена и тиме су ови напади спречени.

* разоткрили систематску цензуру истраживања о промени климе коју су спроводили лобисти нафтне индустрије који су радили у Белој кући у САД, што је изазвало гнев који је покренуо глобални протест који политичари више не могу да занемаре.

* открили и окончали деценијски скандал америчке Агенције за контролу лекова, која је дозволила да у САД из Колумбије преко Хаитија годишње улази 10.000 килограма кокаина и 1.200 килограма хероина.

* довели до стварања националног програма за тестирање млека у САД пошто су открили да је намерно скривен тест који је показао да је 80% млека у продаји било контаминирано забрањеним сточним лековима.

* натерали на оставку председника Светске банке Пола Вулфовица, који је дошао на то место обећавши кампању против корупције у „трећем свету“, откривши да је он сам невероватно корумпиран.

* разоткрили да се годину и по дана каснило с испоруком купљених и испробаних возила која би штитила америчке војнике од мина. Пошто су та возила коначно испоручена, смањен је број рањених у инцидентима с минама на 10%. Пре тога, од мина је било рањено 90% војника а 60% оних који су били у необезбеђеним возилима када су прешла преко мина је погинуло.

* смањили време током којег су жене припаднице расних мањина заустављане на царини са четири дана на два сата. Те жене биле су заустављане због сумње да кријумчаре дрогу, њихова тела су претраживана и данима су без икаквих доказа држане због лабораторијских тестова без могућности да позову адвоката или бар породицу.

* изазвали смену врха америчког министарства правде пошто су открили системску корупцију у програму тог министарства за обучавање полиција других држава како да истражују и кажњавају корупцију у власти. Примери откривене корупције су цурење поверљивих докумената како би се „погурали“ политички подобни кадрови, преплаћени уговори неквалификованим политичким присталицама, и до десет пута више плаћена истраживања за антикорупцијску конференцију истражних органа која су већ постојала, као и коришћење права власти да издаје визе како би се у САД довеле веома сумњиве жене из Русије, међу којима и једна која је била ухапшена због проституције током вечере са високим званичником министарства правде у Москви, којима су давана радна места у управи министарства правде.

* убедили амерички Конгрес да укине „Сјајне камичке“, план од хиљаду милијарди долара за следећу генерацију америчког антибалистичког система одбране „Ратови звезда“, тиме што су доказали да су фирме плаћене шест или седам пута за исто истраживање које су козметички камуфлирали новим насловима и првим странама, да су резултати испитивања у којима су навођени успеси били превара и да би будући пресретачи стационирани у свемиру изгорели у Земљиној атмосфери стотинама миља пре висине потребне да оборе нуклеарне пројектиле.

* објавили тачне податке о могућем излагању грађана радијацији око нуклеарног отпада у Ханфорду у савезној држави Вашингтон, где су фирме које је ангажовало министарство енергетике признале да не знају где је 23.000 литара радиоактивног отпада док је прави износ био *2000 милијарди* литара.

* изазвали протест јавности, политичара и инвеститора који је довео до претварања нуклеарне електране у термоелектрану. Предвиђена нуклеарна електрана у Синсинатију, Охајо, била је 97% завршена али су приликом градње систематски кршени закони о нуклеарној безбедности тако што је, на пример, најквалитетнији челик за нуклеарна постројења био замењен металом са отпада. То је угрозило грађане од којих је узет новац као да се уграђује најбезбеднији материјал на свету.

* натерали власт да поново очисти нуклеарку на Острву Три миље у Пенсилванији, разоткривши како је због системске нелегалности могло да дође до топљења реактора због чега би грађани Филаделфије, Њујорка и Вашингтона морали да буду евакуисани на дуже време. Да појасним, та корпорација планирала је да замени главу реактора краном чије су кочнице и електрични систем потпуно уништени у несрећи а нису испробани после поправке да се провери да ли ће издржати тежину. У питању је 170 тона радиоактивног шута преосталог после прве несреће.

* сведочили о тровању и довели до гашења токсичних спалионица отпада које су у ваздух избацивале отрове као што су диоксин, арсеник, жива и тешки метали у местима где живе мањине у САД, и то око цркава и школских дворишта. Ова пракса прављења профита тровањем грађана настала је због фалсификованих података да је загађење ваздуха било у законским границама.

* натерали државу да одустане од покушаја да замени преглед меса корпорацијским „системом поверења“ за производе које би онда савезна влада потврдила као здраве. Увођењем тог плана масовно тровање храном било би више правило него изузетак.

То што су урадили поменути узбуњивачи само је део онога што појединци могу да направе кад се супротставе чак и најмоћнијим корумпираним бирократијама. Ови примери показују и шта може бити исход коришћења најефикаснијег ресурса против корупције – људи. Многи предлози за смањење криминала су скупи у смислу новца и слободе. Али ништа не кошта слушати, а заштита узбуњивача ослања се на јачање слободе уместо на претње слободи.

Није случајност што је заштита слободе говора први амандман на устав САД. По јачини законских права узбуњивача може се одредити да ли ће очевици корупције озбиљно схватити етичке кодексе и постати сведоци уместо да буду неми посматрачи. Антикорупцијске кампање су празни магнети за цинизам ако они који трпе због поштовања своје дужности немају правне могућности да се одбране. Људи мученичтво бирају као изузетак, не као правило.

Добра вест је да ако је предуслов за чињење истине солидарност, онда узбуњивачи сада могу да рачунају на више солидарности него икада раније. Пре четрдесет година, они су били виђени као луди или нелојални. Сада су редовно јунаци филмова и медија. Ниједан амерички политичар се није усудио да гласа против закона о заштити узбуњивача које је Конгрес САД постепено усвајао од 2000. године.

Тај феномен је глобалан. Године 1978. само су Сједињене Државе имале закон о заштити узбуњивача. Следећи је усвојен тек 1998. у Великој Британији. Данас, 48 држава има националне законе. Пре три године, политичари у ЕУ одбацили су права узбуњивача као изгубљен случај. Али у априлу 2019, после мање од годину дана грађанске кампање, парламент ЕУ усвојио је директиву о заштити узбуњивача убедљивом већином од 591 према 29 гласова.

До сада незабележена подршка јавности разлог је што државе све више и све убедљивијом разликом гласова подржавају слободу говора. То је слобода која побеђује и у правним и у културним револуцијама.

Пре око стотину година један судија америчког Врховног суда овако је описао лек за друштвену заразу корупције: Сунце је најбоља дезинфекција.

Разлог за то није тајна. У слободном друштву, ништа није јаче од истине.

ПРИ-РУЧНИ-К

1. ПРАВНИ ОКВИР

Закон о заштити узбуњивача[1] пружа заштиту узбуњивачу која обавезује послодавца да узбуњивача заштити од штетне радње и предузме све неопходне мере ради обустављања штетне радње и отклањања последице штетне радње. Његово непоштовање повлачи прекршајну одговорност послодавца и одговорног лица.

Чланом 14. став 4. Закона о заштити узбуњивача, прописано је да је послодавац дужан да свим радно ангажованим лицима достави писмено обавештење о правима из овог закона. Уколико послодавац не би извршио ову дужност, тиме би начинио прекршај.

Закон о заштити узбуњивача чланом 16. предвиђа да одредбе општег акта послодавца о поступку унутрашњег узбуњивања морају бити у складу са Законом и подзаконским актом – Правилником министра, те да се одредбама општег акта послодавца не може умањити обим права или ускратити неко право узбуњивачу из овог закона.

Препорука је да се кроз правилнике о унутрашњем узбуњивању пруже узбуњивачима јасна и једноставна упутства за узбуњивање, а овлашћеним лицима упутства за вођење поступка.

1 Закон о заштити узбуњивача (Сл. гласник РС 128/2014)

Одговорност локалне самоуправе

Свака локална самоуправа спроводи обавезну обуку од стране овлашћеног лица свих јавних службеника и руководилаца о одредбама Закона о заштити узбуњивача и одговарајућих правилника.

Градоначелник/председник општине и сви руководиоци управа дужни су да спрече кршење Закона о заштити узбуњивача или одговарајућих правилника.

Градоначелник/председник општине или скупштина града/општине може да даје нефинансијску награду за узбуњивање које би имала позитивног утицаја на друштво.

2. ЛИЦЕ ОВЛАШЋЕНО ЗА ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈА У ВЕЗИ СА УНУТРАШЊИМ УЗБУЊИВАЊЕМ

Овлашћено лице или комисија која се формира имају обавезу да спроводе процедуре из Правилника[2], да спроводе обуке и информишу запослене у циљу спровођења одредби Закона, да спроводе и координишу истрагу која резултира извештајем са налазима и препорукама у вези са информацијом узбуњивача, као и да, уз сагласност узбуњивача, информишу јавност о резултатима узбуњивачких пријава.

Овлашћено лице подноси извештај директно начелнику управе и/или градоначелнику/председнику општине, и припрема јавни годишњи извештај за градоначелника/председника општине и градско/општинско веће о броју, природи и утицају узбуњивачких пријава, као и податке о броју пријава за узбуњивање. Препорука је да локална самоуправа овај извештај објави, самостално и/или као део Извештаја о раду управе и информатора о раду локалне самоуправе.

2 Правилник о начину унутрашњег узбуњивања, начину одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и другим питањима од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених (Сл. гласник РС 49/2015)

а) Број лица овлашћених за пријем информација (једно лице или комисија)

Именовање лица овлашћеног за пријем информација у вези са унутрашњим узбуњивањем често представља нелагодну позицију за ову особу јер се због провере информације може конфронтирати са својим надређенима.

Рад са више људи у Комисији могао би да допринесе умањењу притиска коме ова лица појединачно могу бити изложена. Самим тим, рад ових лица би био олакшан, смањио би се отпор код запослених који су потенцијални кандидати за ову функцију, а рад именованих лица би био ефикаснији, посебно уколико чланови Комисије долазе из различитих организационих делова градске/општинске управе.

Комисија која прима и проверава информације у вези са унутрашњим узбуњивањем може детаљније сагледати и проверити информације него једно лице.

Осим Комисије, поједине локалне самоуправе су именовале два овлашћена лица, што је свакако једно од решења које се може узети у обзир и које може бити боље него именовање само једног лица[3]. У било ком од ова два случаја, локалне самоуправе треба да воде рачуна о регулисању рада Комисије или међусобном односу два именована лица.

б) Квалификације, кредибилитет и радни статус лица овлашћеног за пријем информација у вези са унутрашњим узбуњивањем

Дипломирани правници боље познају општа правна акта, па могу брже и поузданије да провере информацију. Локални омбудсмани (у оним локалним самоуправама које су их именовале) имају сличне дужности и прикладни су за ту позицију, као и друга лица одређена да поступају по другим законима или интерним актима која се посредно или непосредно баве превенцијом корупције, транспарентношћу рада локалне управе или контролом над радом управе (на пример, лица именована да поступају по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја, лица задужена за праћење плана интегритета, координатори локалног антикорупцијског плана, интерни ревизори и слично). Свако овлашћено лице или члан комисије као услов за обављање овог посла мора да буде посебно обучен за примену Закона, односно да је прошао обуку за ту позицију.

Закон не прописује и не ограничава ни једном одредбом ко може бити лице овлашћено за пријем информација, али од суштинске важности је да то буде особа са интегритетом којој колектив верује, због чега се избор може обавити и гласањем запослених.

в) Поступак избора лица овлашћеног за пријем информација, трајање мандата, начин престанка функције

Начелник општинске/градске управе може именовати лице/лица или их запослени/радно ангажовани могу изабрати непосредним и тајним гласањем.

Гласањем од стране запослених/радно ангажованих се могу изабрати особе које колеге сматрају најбољим и најчаснијим у свом послу.

3 Формирање трочлане Комисије предвиђено је Правилником о унутрашњем узбуњивању града Шапца (http://sabac.rs/dokumenti/pravilnik-o-zastiti-uzbunjivaca.htm), док је град Сомбор својим Правилником и решењем начелника градске управе именовао два овлашћена лица (https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grada/borba-protiv-korupcije/unitrasnje-uzbunjivanja/).

Пожељно је именовати лице које је запослено на неодређено време како би лице ове послове обављало без страха.

Може се временски ограничити период обављања ових послова, као и могућност поновног именовања/ избора.

Треба предвидети начин престанка функције (на лични захтев, због мировања радног односа, престанка радног односа код послодавца, разрешењем). Ако начелник локалне управе именује, он треба и да разрешава дужности ово лице.

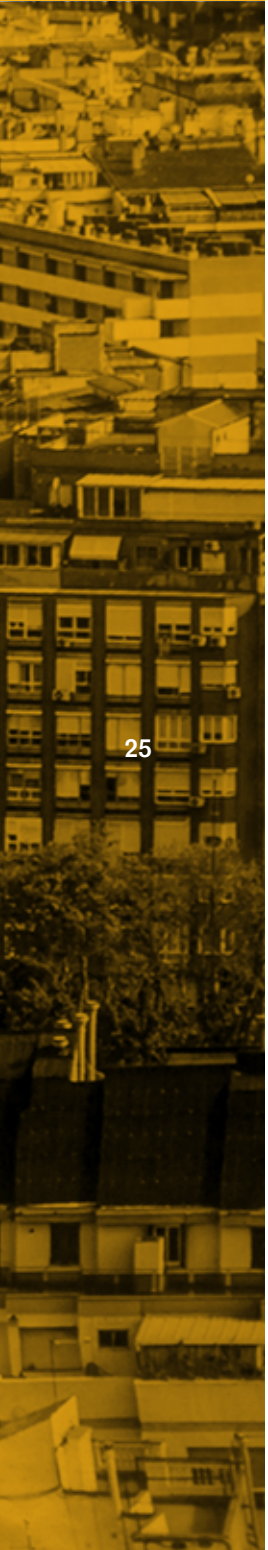
Локалне самоуправе које имају статус града и које су одлучиле да градску управу организују не као јединствен орган, већ као више управа за поједине области (Члан 66. Закона о локалној самоуправи), могу се одлучити за именовање овлашћеног лица у свакој од управа. Ово решење примењено је у Граду Новом Саду, и може имати своје предности у великим управама са великим бројем запослених које организационо функционишу као релативно независне у свом раду (на пример, свака управа има свог начелника). У сваком случају, организација унутрашњег узбуњивања треба да узме у обзир и прати сложеност, специфичност и организацију управе градовима и општинама.

г) Разлози за изузеће овог лица, именовање заменика

Предвиђање разлога за изузеће лица овлашћеног за пријем информација и вођење поступка спречава пристрасно поступање приликом вођења поступка (крвно сродство са узбуњивачем, повезаним лицем или лицем на које се информација односи; брачна/ванбрачна веза, тазбинско сродство са овим лицима; однос старатеља, усвојиоца, усвојеника или хранитеља; као и кад постоје друге околности које доводе у сумњу непристрасност).

Пожељно је именовати/изабрати заменике који ће поступати у случају спречености лица овлашћеног за пријем информације/члана Комисије. Именовање заменика је потребно и због могућег сукоба интереса у којем може да се нађе овлашћено лице у одређеном случају или из других разлога (нпр. спреченост).

д) Заштита самосталности и независности у раду лица овлашћеног за пријем информација

Прописивање гаранција самосталности и независности доприноси већој сигурности узбуњивача, као и одговорности овлашћеног лица и послодавца у случају да их не поштују. Под прописивањем гаранција подразумевају се одредбе општег акта да је лице овлашћено за пријем информација и вођење поступка самостално и независно у вршењу послова из своје надлежности; да неће тражити, примати налоге и упутства од других лица; да се лице овлашћено за пријем информација и вођење поступка не може позвати на одговорност за мишљење које је изнело или предлог који је дало у вршењу послова из своје надлежности. **Будући да овлашћено лице може да претрпи одмазду због поступања по информацији узбуњивача, потребно је предвидети у правилнику да оно има заштиту као повезано лице, у складу са Законом.**

ђ) Критеријуми понашања и поступања приликом обављања послова лица овлашћеног за пријем информација и вођење поступка и санкционисање овог лица

Важно је прописати могућност разрешења због нестручног и несавесног обављања послова, повреде радне обавезе или радне дисциплине, ако својом кривицом нанесе већу материјалну штету послодавцу, против њега буде покренут кривични поступак због кривичног дела учињеног на раду или у вези са радом, или ако се у поступку узбуњивања по информацији која се односи на лице овлашћено за пријем информација и вођење поступка утврди његова одговорност. У том смислу, важно је имати у виду да овлашћена лица као запослени у органима локалне самоуправе имају сва она права, обавезе, дужности и одговорности која имају према другим законима и правним актима која регулишу њихов рад.

3. ДОСТАВЉАЊЕ И ПРИЈЕМ ИНФОРМАЦИЈЕ

Иницијалне дужности

Након иницијалног контакта са узбуњивачем и пре пријема информације, ако је обелодањивање усмено, овлашћено лице ће обавестити узбуњивача о правима које Закон обезбеђује, укључујући и алтернативну опцију да се директно обрати надлежним државним органима (на пример, полицији, тужилаштву, надлежној инспекцији и слично, у зависности од сумње на одређени прекршај или кривично дело). У првој комуникацији такође мора да се објасни заштита идентитета, укључујући права узбуњивача да заштити информације које праћењем могу да открију идентитет узбуњивача. Овлашћено лице мора да затражи од узбуњивача да донесе одлуку о томе да ли ће и како идентитет бити заштићен.

Достављање информације писаним путем

Потребно је прописати упутство за достављање писане информације путем обичне или препоручене пошиљке, са напоменом „НЕ ОТВАРАТИ“ и инструкцијама за адресирање тако што ће се информација доставити директно лицу овлашћеном за пријем информације, односно Комисији.

Неопходно је и отворити посебну и-мејл адресу лица овлашћеног за пријем информација којој неће имати приступ остала запослена лица нити ће на било који начин бити део информационог система послодавца.

Такође треба прописати поступање са информацијом достављеном путем поште на чијем омоту није видљиво да је реч о информацији о унутрашњем узбуњивању или није назначено да се упућује лицу овлашћеном за пријем информација. Лице које прими информацију за коју читањем утврди да је у питању унутрашње узбуњивање, у обавези је да без одлагања исту достави лицу овлашћеном за пријем информација уз напомену која су све лица имала увид у пријаву. Лице овлашћено за пријем информације (или комисија) мора да обавести остала лица која су имала увид у пријаву да су дужна да не одају садржину пријаве нити идентитет узбуњивача трећим лицима.

Усмено достављање информације

У случају физичког присуства узбуњивача у просторијама послодавца, неопходно је одредити посебне просторије у којима ће лице овлашћено за пријем информација примати информације достављањем информације усмено на записник. При том, неопходно је придржавати се одредаба о заштити идентитета узбуњивача.

Потврда о пријему информације

Овлашћено лице има обавезу састављања потврде о пријему информације и достављања узбуњивачу препорученом пошиљком уколико је информација примљена путем поште, путем и-мејла или личног уручивања уколико је информација примљена усмено на записник.

У општем акту потребно је прописати податке који морају бити укључени у потврду пријема, као што су датум и место пријема информације, начин пријема информације, садржај информације, подаци о особи која је доставила информацију, потпис особе која прима информацију и да ли узбуњивач жели да се његов идентитет открије. Такође и ко је био присутан приликом усменог достављања информације.

Евидентирање и чување информација и предмета у поступку унутрашњег узбуњивања

Потребно је прописати вођење посебног уписника, деловодника, односно посебних евиденција за примљене информације. Такође, формирање предмета по примљеним информацијама који садрже информацију, прибављене доказе – документа, записнике о саслушању и сл.

Ту спада и начин чувања списа предмета, као и одређивање лица која имају приступ предметима.

4. ПОСТУПАК ПРОВЕРЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

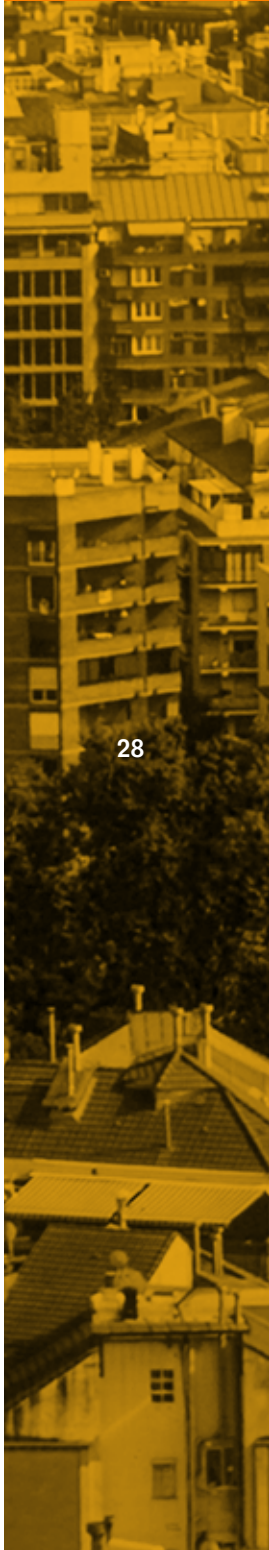
Претходна провера информације

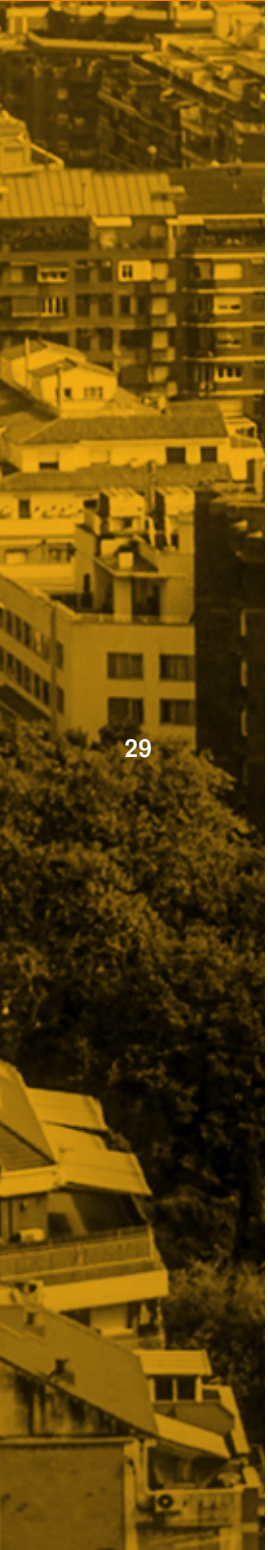
Информација не мора да садржи детаљан чињенични опис, ни доказе, али лице овлашћено за пријем информације је дужно да поступи по информацији без одлагања, а најкасније у року од 15 дана од дана пријема информације.

Приликом провере информације лице овлашћено за пријем информације не сме да се упушта у разлоге због којих неко врши узбуњивање. Упуштање или процена мотива због којих је неко одлучио да обелодани информације као узбуњивач је опасно и доводи у питање само узбуњивање као концепт јер би се тиме овлашћеном лицу оставила дискреција да оно утиче на ток узбуњивања и оно што узбуњивање треба да постигне, а не да спроводи процедуру због које је именовано. Један од главних циљева узбуњивања је откривање информација о нарушавању јавног интереса и корупцији, њено сузбијање и кажњавање, а мотив због ког неко одлучује да се упусти у ту врсту борбе нема никаве везе са тим циљем.

По пријему информације потребно је пре свега утврдити **да ли достављена информација има карактер информације којом се врши узбуњивање**, односно да ли се њоме открива послодавцу кршење прописа, кршење људских права, вршење јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасност по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и да ли се информација открива ради спречавања штете великих размера.

Овлашћено лице може, уколико је информација непотпуна, позвати узбуњивача да достави додатна објашњења и доказе уколико их поседује. С обзиром на то да предмет узбуњивања може бити нека од области са којом лице овлашћено за пријем информације није ближе упознато, оно може затражити помоћ стручних лица, својих колега из локалне самоуправе, наравно водећи рачуна о томе да не открије идентитет узбуњивача. Заштита идентитета мора бити директна (да се не одаје ко је узбуњивач) и посредна (да стручна лица не могу да закључе на основу начина и

избора постављених питања ко је узбуњивач у конкретној ствари).

Радње у испитном поступку

Уобичајене радње које спроводи лице овлашћено за пријем информација су:

- да саслушава друга лица на која је указао узбуњивач, или за која се у поступку утврди да могу имати одређена сазнања о штетној радњи,
- врши проверу веродостојности документације коју је приложио узбуњивач,
- прибавља другу неопходну документацију,
- оствари увид у све документе, базе података које води послодавац и службену комуникацију,
- тражи став и мишљење лица одговарајуће стручности у вези са прибављеним информацијама, односно документацијом, као и
- да предузима друге неопходне радње ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања.

Послодавац је у обавези да овлашћеном лицу омогући да несметано изврши проверу примљене информације у вези са унутрашњим узбуњивањем. Овлашћено лице мора да има приступ свим информацијама које су неопходне за испитивање пријаве узбуњивача. С тим у вези, општим актом потребно је предвидети обавезу запослених да поступе по налогу овог лица када испитује наводе узбуњивача, то јест да му пруже увид у документацију, списе и остале базе података у којима наводи узбуњивача могу да се провере.

Овлашћена лица у неким случајевима не могу сама да испитују информације узбуњивача па ће у њихову проверу врло често морати да буду укључена лица са посебним знањима или лица која руководе секторима којих се информација тиче.

Неопходно је предвидети да приликом поступања по захтеву лица овлашћеног за пријем информација у поступку провере да сва радно ангажована лица

дужна да одмах или у одређеним краћим роковима омогуће увид у све документе, базе података и службену комуникацију и омогуће прибављање осталих доказа.

У случају поступања овлашћеног лица супротно законским и подзаконским одредбама потребно је предвидети санкцију разрешења због нестручног и несавесног обављања послова.

Потребно је прописати као тежу повреду радне обавезе следеће радње:

- предузимање штетне радње према узбуњивачу,
- недозвољен утицај на овлашћено лице у вези са вођењем поступка по информацији, као и
- онемогућавање овлашћеног лица од стране радно ангажованих лица код послодавца да врше увид у све документе и прибављају доказе.

Права узбуњивача у току поступка

Узбуњивач има право да од послодавца захтева да му пружи обавештења о току и радњама предузетим у поступку, као и да му омогући увид у списе предмета. Такође, узбуњивач има право да присуствује радњама у поступку.

Узбуњивач има право и да приговори на садржај записника, у случају да се током поступка саставља записник о саслушању неких лица у циљу провере информације коју је узбуњивач доставио. Ово су у сажетку права која узбуњивачу даје закон, а у пракси може доћи до дилема око тога ко је дужан да обезбеди да ова права узбуњивача не остану мртво слово на папиру. Због тога се мора узети као претпоставка да у поступку унутрашњег узбуњивања сва права узбуњивачу гарантује представник послодавца, у конкретном случају локалних самоуправа то би био начелник управе, односно градоначелник или председник општине. У пракси, међутим, будући да лице овлашћено за пријем информације руководи радњама у поступку унутрашњег узбуњивања, све до предаје извештаја послодавцу, ово лице мора да има у виду и ову обавезу као своју. То значи да лице овлашћено за пријем информације има обавезу да узбуњивачу пружи обавештења о току и радњама предузетим у поступку, као и да

му омогући увид у списе предмета. Такође има обавезу да му омогући да присуствује радњама у поступку, што у пракси може бити посебан изазов имајући у виду обавезу чувања идентитета узбуњивача као тајног. У крајњем случају, лице овлашћено за пријем информације треба да упозори узбуњивача да би његово присуство неким од радњи могло да угрози његово право да сачува свој идентитет и да му остави слободу да сам одлучи да ли жели да таквој радњи присуствује.

Поступање по анонимним пријавама

Послодавац је дужан да поступа без обзира на то да ли је пријава узбуњивача потписана или није. Он не сме да предузима мере ради откривања идентитета узбуњивача. У случају анонимне пријаве, лице овлашћено за пријем информација фактички и нема могућност, због непознатог идентитета узбуњивача, да му омогући увид у списе предмета, присуствовање радњама у току поступка, нити да га обавештава о предузетим радњама по пријави. Такође, нема обавезу да му достави извештај о предузетим радњама будући да нема ни где да му тај извештај пошаље.

Изузетак су пријаве послате путем интернета, односно све поруке које омогућавају одговор, односно имају неку врсту адресе на коју је одговор могуће послати, које иако непотписане проузрокују обавезу овлашћеног лица да на њих одговори. Овлашћено лице треба да остави могућност узбуњивачу који је на пример послао пријаву са адресе електронске поште која служи само за ту пријаву зато што жели да остане анониман, да се укључи у поступак и да му пошаље извештај о предузетим радњама, као и да га извештава о свим битним догађајима у поступку. Овлашћено лице може и да му поставља питања у случају недоумица, остављајући узбуњивачу могућност да на питања одговори, макар и анонимно.

5. ОКОНЧАЊЕ ПОСТУПКА

Извештај

Послодавац има обавезу да пропише општим актом обавезне елементе извештаја који саставља овлашћено лице по окончању поступка унутрашњег узбуњивања, као што су: датум, време и начин пријема информације, садржина информације, изведени докази, утврђено чињенично стање и слично.

Такође, послодавац мора да установи начин достављања извештаја узбуњивачу и рок за изјашњење о извештају, као и начин прослеђивања изјашњења узбуњивача о извештају представнику послодавца, или овлашћеном лицу.

Пожељно је да изјашњење узбуњивача буде прикључено извештају овлашћеног лица. Из тога следи да би се извештај прво требало упутити узбуњивачу уз остављање рока за изјашњење (на пример 8 дана) па потом по истеку рока послати извештај представнику послодавца, односно по пријему изјашњења проследити оба документа заједно, као главни документ (извештај) и анекс (изјашњење) представнику послодавца.

Предлог мера

Овлашћено лице има обавезу да уз извештај о поступку унутрашњег узбуњивања представнику послодавца преда и предлог мера за отклањање уочене, односно утврђене неправилности или незаконитости у раду послодавца.

Овај предлог мера може да укључи следеће:

- подношење кривичне пријаве, пријаве за привредни преступ или прекршајне пријаве,
- спровођење поступка за утврђивање повреде радне обавезе и/или радне дисциплине,
- спровођење поступка за утврђивање материјалне одговорности за причињену штету,

- предлог руководиоцима организационих јединица и запосленима за предузимање одређених радњи ради спречавања даљег неправилног поступања и отклањања штетних последица,

- предлог за измену и унапређење општих аката како би се отклонила опасност од понављања кршења прописа, и сличне мере.

Треба рећи да закон и правилник министра не предвиђају даље обавезе за лице овлашћено за пријем информације. То значи да по окончању поступка, тј. састављању извештаја и предлога мера, ово лице нема обавезу да предузима даље радње и његова улога у поступку унутрашњег узбуњивања је завршена.

Истина је и да ниједан пропис, осим евентуално правилника о раду или неког другог општег акта органа у којем је лице запослено а који регулише његове радне обавезе, не забрањује лицу да прати да ли су предложене мере заиста и спроведене.

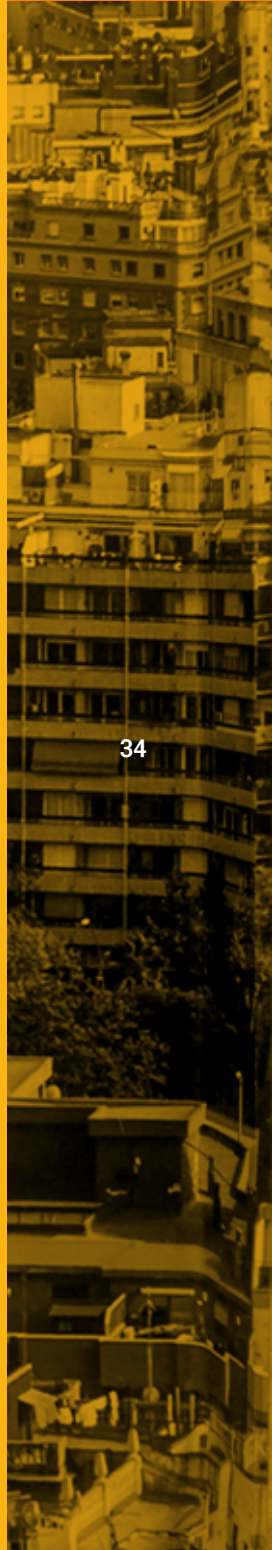
Међутим, лице нема изричите надлежности да прати, односно контролише послодавца након довршеног поступка унутрашњег узбуњивања. Уколико верује да би неки други орган могао боље да спроведе предложене мере, лице овлашћено за пријем информације може да изврши спољашње узбуњивање и тако и само постане узбуњивач.

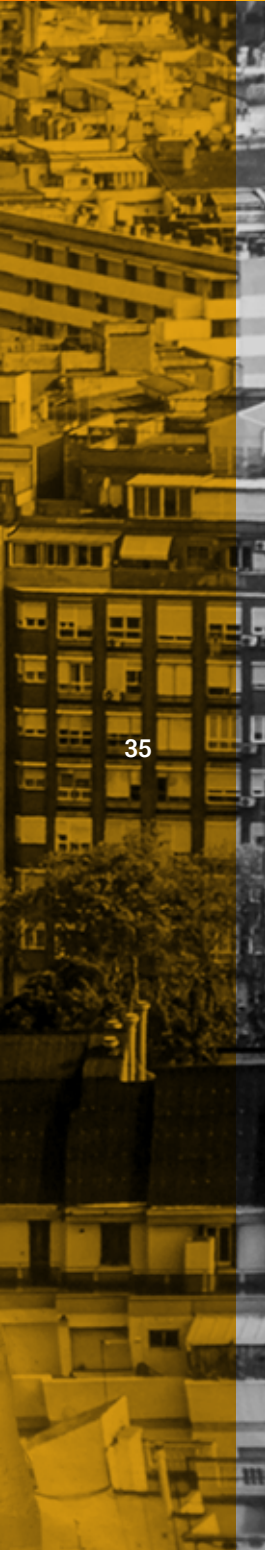
6. УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ

Учешће јавности у поступку унутрашњег узбуњивања односи се на јавност односно транспарентност код послодавца, на обавезу послодавца да истакне општи акт којим се регулише поступак унутрашњег узбуњивања на видном месту у складу са чл. 16. Закона. Послодавац може да омогући запосленима да га коментаришу, односно дају предлоге како је боље регулисати поступак унутрашњег узбуњивања.

Послодавац је такође дужан и да свим радно ангажованим лицима и јавним функционерима достави писмено обавештење о правима из овог закона, као што су информације о поступку узбуњивања, о томе ко је овлашћено лице, контакти Комисије/овлашћеног лица, начин достављања информација и све друге информације које могу бити значајне за унутрашње узбуњивање. Све ове информације могу бити објављене и на веб сајту града/општине. Обавештавање се може спровести и путем постављања информативних постера и лифлета на видним местима у просторијама локалне самоуправе.

У циљу већег ангажовања јавности у овој области, локална самоуправа може организовати годишње састанке којима би председавао председник општине/градоначелник, начелник општинске/градске управе и овлашћено лице, на којима би био представљен извештај, одато признање узбуњивачима, и на којима би се добиле сугестије и предлози за унапређења у овој области.

7. ПРАКТИЧНИ ПРИМЕРИ

У овом делу ћемо поставити неколико случајева који би могли да се десе у пракси лица овлашћеног за пријем информације у поступку унутрашњег узбуњивања и да се бавимо радњама које овлашћена лица треба да предузму.

Пример 1: Лице је послало информацију у вези са узбуњивањем путем електронске поште лицу овлашћеном за пријем информације. Узбуњивач жели да пријави одређене незаконитости код послодавца. Тражи састанак са овлашћеним лицем.

- Организовање и одржавање састанка

Будући да је узбуњивач изразио жељу да га овлашћено лице прими, потребно је састанак припремити. Од активности које спадају у припрему састанка издвајамо: потврда узбуњивачу о времену и месту састанка послата на његову адресу електронске поште (имејл), увид у узбуњивачеву пријаву, припрема просторије за састанак и слично.

Када до састанка дође, прво треба упозорити узбуњивача о законским одредбама (да може да пријаву поднесе анонимно, да послодавац не сме да предузима мере ради откривања идентитета, да је свако лице које сазна подакте везане за идентитет узбуњивача дужно да их штити, и сл.).

Такође треба упозорити узбуњивача да му се идентитет може открити у случају да је то прописано законом, али и да постоје мере заштите учесника у кривичном поступку. Такође је потребно поучити узбуњивача о праву на судску заштиту против одмазде због извршеног узбуњивања. Потребно је и упозорити узбуњивача о забрани злоупотребе узбуњивања.

У случају да буде потребе за даљом комуникацијом са узбуњивачем, после састанка, потребно је договорити са узбуњивачем будући начин комуникације (усмена или писана форма, телефон, интернет и сл.) С тим у вези, треба обавестити узбуњивача о могућим начинима доставе писмена који обезбеђују приватност.

- Узбуњивач одлучује да овлашћеном лицу на састанку преда поднесак

Овакву могућност не треба ускраћивати узбуњивачу. Дакле, иако је овлашћено лице очекивало да ће на састанку узети изјаву од узбуњивача и појаснити наводе из пријаве, потребно је да уважи узбуњивачев избор и прихвати поднесак.

У том случају треба поступити као да је поднесак стигао поштом, односно на писарницу послодавца. Овлашћено лице га оверава пријемним печатом и уписује датум пријема. Затим заводи у свој посебан регистар примљени поднесак. Уколико је правилником о раду предвиђено да ове активности обавља писарница, овлашћено лице треба да обезбеди да се то учини уз потпуну заштиту идентитета узбуњивача.

Овлашћено лице треба да, у складу са правилником министра, изда потврду о пријему поднеска узбуњивача, која може да садржи: кратак опис чињеничног стања, време, место и начин достављања информације, број и опис прилога поднетих уз информацију, податке о томе да ли узбуњивач жели да му се крије идентитет, податке о Послодавцу, печат Послодавца, потпис овлашћеног лица, потпис узбуњивача и његове контакт податке уколико он то жели.

- Поступање по информацији

Пошто је завршена прва комуникација са узбуњивачем, овлашћено лице треба да крене у поступак провере његових навода. У случају потребе треба да узима писане изјаве од других лица или служби код послодавца, тражи достављање документације од служби и запослених код послодавца и остави примерен рок за то, као и да послодавца обавести о евентуалном непоступању запослених или служби по његовим захтевима.

О свим предузетим радњама саставља записник и заводи га у регистар.

Записник садржи: време и место састављања записника, опис чињеничног стања, опис и број прилога уз достављену информацију, које је радње предузело, која су лица код послодавца или који органи ради провере информације добијених од узбуњивача обавештени у циљу провере информације, да ли је и од кога и када добило одговор по својим захтевима, какав је одговор добило, потпис овлашћеног лица и печат Послодавца.

- Обавезе овлашћеног лица

На захтев узбуњивача, овлашћено лице је дужно да пружи обавештења о току поступка и предузетим радњама. Овлашћено лице је дужно и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку.

По окончању поступка, дужно је да у року од 15 дана обавести узбуњивача о исходу поступка. Има обавезу и да обавести послодавца и састави извештај о предузетим радњама у поступку. Потом, да достави извештај узбуњивачу како би се на исти изјаснио уз остављање одређеног рока да то уради. Затим да достави извештај послодавцу по истеку рока који је остављен узбуњивачу за изјашњење као самостални документ (извештај) или уз анекс (изјашњење узбуњивача). На крају, мора да предложи мере послодавцу ради отклањања уочених неправилности и последица штетне радње.

- Састављање извештаја о поступку унутрашњег узбуњивања

Извештај о предузетим радњама у поступку треба да садржи: време, место и начин пријема информације, радње које су предузете у циљу провере информације, која су лица обавештена и кад су обавештена о радњама предузетим у циљу провере информације, шта је утврђено у поступку, потпис овлашћеног лица или чланова комисије овлашћене за пријем информације, печат овлашћеног лица/комисије или послодавца.

- Састављање предлога мера

Предлог мера треба да садржи: податке о Послодавцу и лицу које даје предлог мера, време и место састављања, навођење утврђених неправилности и њихов детаљан опис, конкретне мере које се предлажу ради отклањања наведених неправилности, као и рокове за њихово извршење, навођење потребе да се обавести надлежни државни орган (тужилаштво, полиција, инспекција), образложење због чега се баш тим предложеним мерама отклањају утврђене неправилности, име и презиме овлашћеног лица/чланова комисије и печат овлашћеног лица/комисије или послодавца.

Пример 2: Узбуњивач је послао захтев информацију и захтев за састанак путем мејла једном члану комисије од три члана која код послодавца обавља дужности овлашћеног лица за пријем информација у вези са унутрашњим узбуњивањем. Међутим, тај члан комисије је у родбинској вези са узбуњивачем што знају остала два члана комисије.

- Пријем пријаве и изузеће

Члан комисије који је примио пријаву шаље мејл узбуњивачу којим потврђује пријем, а потом информише чланове комисије да је пристигла пријава. Исти члан покреће поступак изузећа члана комисије који је у родбинској вези са узбуњивачем. Комисија обавештава послодавца о захтеву за изузеће, а такође и узбуњивача да је због сукоба интереса једног члана комисије покренут поступак изузећа. По именовању новог члана комисије, договара са узбуњивачем о времену и месту одржавања састанка. Комисија доноси одлуку да ли са узбуњивачем треба да разговара један члан комисије у име комисије или ће присуствовати сви чланови.

- Узбуњивач се после састанка одлучио да даљу комуникацију одржава путем поште

У овом случају треба поучити узбуњивача да се комуникација врши путем обичне или препоручене поште. Затим, да на коверти назначи да је писмо за комисију за унутрашње узбуњивање и да видљиво на омоту коверте назначи „Не отварати!“. Уколико жели да буде информисан о предузетим радњама да остави одређену контакт адресу.

- Поступање са пошиљком узбуњивача

Пошиљка пролази све утврђене канале пријема код послодавца. Што се тиче саме комисије, када је добије потребно је да заведе поднесак редним бројем и даном пријема у посебан регистар овлашћеног лица. Такође, треба проверити да ли је пошиљка која је стигла преко писарнице отворена или не.

О пријему поднеска сачинити кратак записник/белешка у који се уноси да ли је коверта била отворена или не, која је садржина коверте (да ли је само писмо

узбуњивача или има и неких прилога, ако да саставити списак прилога), ко је све био присутан приликом отварања коверте од чланова комисије и слично.

- Остале радње

У начелу су сличне као у Примеру 1.

Пример 3: Лице је послало информацију у вези са узбуњивањем путем неперсонализованог мејла овлашћеном лицу. Узбуњивач само навео да жели да пријави одређене незаконитости код послодавца. Тражи састанак код овлашћеног лица.

Процедура је слична као и код других случајева. Оно што је посебно у вези са овим случајем је чињеница да је порука послата са неперсонализованог мејла, па није могуће одмах одредити идентитет узбуњивача. Фактички реч је анонимној пријави на коју је ипак могуће одговорити. На и-мејл се зато одговара и кораци су исти као у претходно описаним случајевима.

Уколико се узбуњивач не одазове, односно не одговори на мејл, по информацији се поступа у складу са доступним информацијама из првог мејла, и на крају процедуре саставља записник и предлажу мере. Узбуњивач се о свему, упркос одсуству комуникације, обавештава на и-мејл са којег је послао пријаву.

Пример 4: Узбуњивач у мејлу каже да жели да пријави нешто али није сигуран како, па тражи састанак

У начелу кораци су слични као у претходним случајевима. Особеност је да овде комисија/овлашћено лице не знају шта је пријава, али морају да направе састанак са узбуњивачем. За састанак важи све што је раније речено (да се разговор води у просторијама у којима се неће налазити нико осим узбуњивача и овлашћеног лица, да то буду просторије које неће бити обележене да су за пријем узбуњивача и сл.).

Пожељно је да овлашћено лице посаветује узбуњивача да пријаву може да поднесе анонимно или уз откривање свог идентитета, да не мора да потпише записник о усменој информацији и потврду о пријему информације, и да примени друге мере заштите идентитета.

Потребно је да упути узбуњивача у остала права и обавезе предвиђена правом Републике Србије (кривично-правна заштита, заштита по Закону о заштити узбуњивача и сл.), као и начине предаје информације. Тек након тога може да позове узбуњивача да информацију преда усмено, писано или на други начин.

8. ПРИМЕР ЗАПИСНИКА

Тим адвоката Пиштаљке направио је овај пример записника, чија садржина може да варира од случаја до случаја, у зависности од чињеничног стања и радњи које предузима овлашћено лице.

Општина/Град

Општинска/Градска управа

или ЈП „ _____ “

или „ _____“ доо

Број: _____

ЗАПИСНИК

О ПРИЈЕМУ ИНФОРМАЦИЈА О УНУТРАШЊЕМ УЗБУЊИВАЊУ

Састављен дана __ . __ . ____ . године у _____ , са почетком у __ : __ часова.

Присутни: _____, овлашћено лице код послодавца за пријем информација и вођење поступка о унутрашњем узбуњивању,

(Ако постоји Комисија, навести присутне чланове)

Овлашћено лице поучава узбуњивача да може да открије свој идентитет, или да информације о узбуњивању саопшти анонимно.

Узбуњивач изјављује да

1) жели да остане анониман

2) жели да открије свој идентитет.

Уколико узбуњивач не жели да открије свој идентитет, овлашћено лице га поучава да није дужан да потпише записник, али да његов идентитет може бити откривен надлежном органу ако без откривања идентитета узбуњивача не би било могуће поступање органа. Узбуњивач се обавештава о мерама заштите учесника у кривичном поступку, и то:

- да је орган поступка дужан да оштећеног или сведока заштити од увреде, претње и сваког другог напада;

- да сведоку који је с обзиром на узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу, начин или последице извршеног кривичног дела, односно друге околности случаја посебно осетљив, орган поступка може по службеној дужности, на захтев странака или самог сведока, одредити статус посебно осетљивог сведока;

-да, ако постоје околности које указују да би сведок давањем исказа или одговором на поједина питања себе или себи блиска лица изложио опасности по живот, здравље, слободу или имовину већег обима, суд може решењем о одређивању статуса заштићеног сведока одобрити једну или више мера посебне заштите, којима се обезбеђује да се истоветност сведока не открије јавности;

Узбуњивач се обавештава да је забрањена злоупотреба узбуњивања, која постоји ако се:

- доставља информација за коју се зна да је неистинита,

- уз захтев за поступање у вези са информацијом којом се врши узбуњивање, тражи противправна корист.

Ако узбуњивач жели да открије свој идентитет, овлашћено лице уноси

податке о узбуњивачу:

Име и презиме: _____

Радно место код послодавца: _____

Контакт (телефон, имејл): _____

Узбуњивач потом изјављује следеће (унети време, место и начин извршења радњи на које се узбуњивање односи):

_____

_____

Узбуњивач прилаже и следећа документа (навести врсту и број документа, да ли се прилажу у оригиналу или фотокопији и сл.):

_____

_____...

Након што је записник прочитао, узбуњивач изјављује да нема примедби на његову садржину, и исти потписује.

Узбуњивач има примедбе на записник, и то:

_____

_____

Констатује се да се потписан примерак записника, оверен печатом послодавца, уручује узбуњивачу. Констатује се да се овај записник сматра потврдом о пријему информације о узбуњивању, те да се посебна потврда неће издавати.

Завршено у ___ : ___ часова

узбуњивач овлашћено лице

_____ _____

ЗАКЉУЧАК

Наведене препоруке само су део могућности који се пружа овим законом и резултат су десетогодишњег рада са узбуњивачима али и резултат личног узбуњивачког искуства оснивача Пиштаљке. Баш као што ни Закон није могао да предвиди све ситуације у којима се може наћи узбуњивач, тако ни правилник о унутрашњем узбуњивању неће моћи да предвиди све ситуације у којима се може наћи овлашћено лице или све околности у којима неки колектив функционише.

Препоруке су могућа решења у бесконачном броју животних ситуација са којима се свакодневно срећемо. Ниједан закон или правилник није у могућности да предвиди сваку од тих ситуација и зато Закон о заштити узбуњивача захтева креативност у примени. Једни ће то увек видети као недостатак, а они други као највећу предност и квалитет овог изузетног закона. Којој ће од ове две групе људи свако од нас припадати често не зависи само од личних афинитета и карактера, већ и од способности друштва и његових актера да мотивише и информише.

Закон о заштити узбуњивача пружа шансу читавом нашем друштву да се покаже у свом најбољем облику и утиче на догађаје од значаја за све нас.

ЗАКОН О ЗАШТИТИ УЗБУЊИ-ВАЧА[4]

Глава I.

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се узбуњивање, поступак узбуњивања, права узбуњивача, обавеза државних и других органа и организација и правних и физичких лица у вези са узбуњивањем, као и друга питања од значаја за узбуњивање и заштиту узбуњивача.

4

Службени гласник бр. 128/2014

Значење израза

Члан 2.

У смислу овог закона, поједини изрази имају следеће значење:

1) „у**збуњивање”** је откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера;

2) „у**збуњивач”** је физичко лице које изврши узбуњивање у вези са својим радним ангажовањем, поступком запошљавања, коришћењем услуга државних и других органа, носилаца јавних овлашћења или јавних служби, пословном сарадњом и правом власништва на привредном друштву;

3) „п**ослодавац”** је орган Републике Србије, територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе, носилац јавних овлашћења или јавна служба, правно лице или предузетник који радно ангажује једно или више лица;

4) „одговорно лице” је лице коме су у правном лицу поверени одређени послови који се односе на управљање, пословање или процес рада, као и лице које

у државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе врши одређене дужности;

5) „р**адно ангажовање”** је радни однос, рад ван радног односа, волонтирање, вршење функције, као и сваки други фактички рад за послодавца;

6) „овлашћени **орган”** је орган Републике Србије, територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе или носилац јавних овлашћења надлежан да поступа по информацији којом се врши узбуњивање, у складу са законом;

7) „штетна радња” је свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач угрожава или повређује право, односно којим се та лица стављају у неповољнији положај.

Глава II.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ О УЗБУЊИВАЊУ И ПРАВУ НА ЗАШТИТУ

Забрана спречавања узбуњивања

Члан 3.

Забрањено је спречавање узбуњивања.

Одредба општег акта или појединачног акта којом се спречава узбуњивање је ништава.

Забрана предузимања штетне радње

Члан 4.

Забрањено је предузимање штетне радње.

Право на заштиту узбуњивача

Члан 5.

Узбуњивач има право на заштиту, у складу са законом, ако:

1) изврши узбуњивање код послодавца, овлашћеног органа или јавности на начин прописан законом;

2) открије информацију из члана 2. тачка 1) овог закона (у даљем тексту: информација) у року од једне године од дана сазнања за извршену радњу због које врши узбуњивање, а најкасније у року од десет година од дана извршења те радње;

3) би у тренутку узбуњивања, на основу расположивих података, у истинитост информације, поверовало лице са просечним знањем и искуством као и узбуњивач.

Заштита повезаних лица

Члан 6.

Повезано лице има право на заштиту као узбуњивач ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због повезаности са узбуњивачем.

Право на заштиту због погрешног означавања узбуњивача

Члан 7.

Право на заштиту као узбуњивач, има лице које учини вероватним да је према њему предузета штетна радња, ако је лице које је предузело штетну радњу, погрешно сматрало да је то лице узбуњивач, односно повезано лице.

Заштита лица у вршењу службене дужности

Члан 8.

Лице које је у вршењу службене дужности доставило информацију има право на заштиту као узбуњивач ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због достављања информације.

Право на заштиту због тражења информације

Члан 9.

Лице које тражи податке у вези са информацијом, има право на заштиту као узбуњивач, ако учини вероватним да је према њему предузета штетна радња због тражења тих података.

Заштита података о личности узбуњивача

Члан 10.

Лице које је овлашћено за пријем информације дужно је да, штити податке о личности узбуњивача, односно податке на основу којих се може открити идентитет узбуњивача, осим ако се узбуњивач не сагласи са откривањем тих података, а у складу са законом који уређује заштиту података о личности.

Свако лице које сазна податке из става 1. овог члана, дужно је да штити те податке.

Лице овлашћено за пријем информације дужно је да приликом пријема информације, обавести узбуњивача да његов идентитет може бити откривен надлежном органу, ако без откривања идентитета узбуњивача не би било могуће поступање тог органа, као и да га обавести о мерама заштите учесника у кривичном поступку.

Ако је у току поступка неопходно да се открије идентитет узбуњивача, лице

овлашћено за пријем информације дужно је да о томе, пре откривања идентитета, обавести узбуњивача.

Подаци из става 1. овог члана не смеју се саопштити лицу на које се указује у информацији, ако посебним законом није другачије прописано.

Забрана злоупотребе узбуњивања

Члан 11.

Забрањена је злоупотреба узбуњивања.

Злоупотребу узбуњивања врши лице које:

1) достави информацију за коју је знало да није истинита;

2) поред захтева за поступање у вези са информацијом којом се врши узбуњивање тражи противправну корист.

Глава III.

ПОСТУПАК

а) Опште одредбе

Врсте узбуњивања

Члан 12.

Узбуњивање може бити унутрашње, спољашње или узбуњивање јавности.

Унутрашње узбуњивање је откривање информације послодавцу.

Спољашње узбуњивање је откривање информације овлашћеном органу.

Узбуњивање јавности је откривање информације средствима јавног

информисања, путем интернета, на јавним скуповима или на други начин којим се обавештење може учинити доступним јавности.

Садржина информације

Члан 13.

Информација садржи податке о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и податке ради спречавања штете великих размера.

Информација може да садржи потпис узбуњивача и податке о узбуњивачу.

Послодавац и овлашћени орган дужни су да поступају и по анонимним обавештењима у вези са информацијом, у оквиру својих овлашћења.

б) Унутрашње узбуњивање

Обавезе послодавца

Члан 14.

Послодавац је дужан да, у оквиру својих овлашћења, предузме мере ради отклањања утврђених неправилности у вези са информацијом.

Послодавац је дужан да, у оквиру својих овлашћења, заштити узбуњивача од штетне радње, као и да предузме неопходне мере ради обустављања штетне радње и отклањања последица штетне радње.

Послодавац не сме предузимати мере у циљу откривања идентитета анонимног узбуњивача.

Послодавац је дужан да свим радно ангажованим лицима достави писмено обавештење о правима из овог закона.

Послодавац је дужан да одреди лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са узбуњивањем.

Поступак

Члан 15.

Поступак унутрашњег узбуњивања започиње достављањем информације послодавцу.

Послодавац је дужан да поступи по информацији без одлагања, а најкасније у року од 15 дана од дана пријема информације.

Послодавац је дужан да обавести узбуњивача о исходу поступка по његовом окончању, у року од 15 дана од дана окончања поступка из става 1. овог члана.

Послодавац је дужан да, на захтев узбуњивача, пружи обавештења узбуњивачу о току и радњама предузетим у поступку, као и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку.

Општи акт послодавца

Члан 16.

Послодавац који има више од десет запослених дужан је да општим актом уреди поступак унутрашњег узбуњивања.

Послодавац је дужан да на видном месту, доступном сваком радно ангажованом лицу, као и на интернет страници послодавца ако постоје техничке могућности, истакне општи акт из става 1. овог члана.

Одредбе општег акта о поступку унутрашњег узбуњивања морају бити у складу са овим законом и подзаконским актом из члана 17. овог закона.

Одредбама општег акта из става 1. овог члана не може се умањити обим права или ускратити неко право узбуњивачу из овог закона.

Одредбе општег акта из става 1. овог члана које нису у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона, ништаве су.

Подзаконски акт министра

Члан 17.

Министар надлежан за послове правосуђа доноси акт којим се ближе уређује начин унутрашњег узбуњивања, начин одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и друга питања од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених.

в) Спољашње узбуњивање

Члан 18.

Поступак спољашњег узбуњивања започиње достављањем информације овлашћеном органу.

Ако се узбуњивање односи на лица радно ангажована у овлашћеном органу, узбуњивач ће се обратити руководиоцу тог органа, а ако се узбуњивање односи на руководиоца овлашћеног органа, узбуњивач ће се обратити руководиоцу непосредно надређеног органа.

Овлашћени орган је дужан да поступи по информацији из става 1. овог члана у року од 15 дана од дана пријема информације.

Ако орган коме је достављена информација није надлежан за поступање у вези са узбуњивањем, проследиће информацију надлежном органу у року од 15 дана од дана пријема и о томе истовремено обавестити узбуњивача.

Надлежни орган из става 4. овог члана дужан је да примењује мере заштите које је узбуњивачу обезбедио орган који му је обавештење уступио.

Ако узбуњивач није дао сагласност да се његов идентитет открије,

овлашћени орган који је примио обавештење од узбуњивача, а није надлежан за поступање, дужан је да пре прослеђивања тог обавештења надлежном органу претходно затражи сагласност узбуњивача, ако законом није прописано другачије.

Овлашћени орган је дужан да, на захтев узбуњивача пружи обавештења узбуњивачу о току и радњама предузетим у поступку, као и да омогући узбуњивачу да изврши увид у списе предмета и да присуствује радњама у поступку, у складу са законом.

Овлашћени орган је дужан да обавести узбуњивача о исходу поступка из става 1. овог члана по његовом окончању, у складу са законом.

г) Узбуњивање јавности

Члан 19.

Јавност се може узбунити, без претходног обавештавања послодавца или овлашћеног органа у случају непосредне опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, од настанка штете великих размера, односно ако постоји непосредна опасност од уништења доказа.

Приликом узбуњивања јавности узбуњивач је дужан да поштује претпоставку невиности окривљеног, право на заштиту података о личности, као и да не угрожава вођење судског поступка.

д) Поступање са тајним подацима

Узбуњивање ако су у информацији садржани тајни подаци

Члан 20.

Информација може да садржи тајне податке.

Под тајним подацима из става 1. овог члана сматрају се подаци који су у складу са прописима о тајности података претходно означени као тајни.

Ако су у информацији садржани тајни подаци, узбуњивач је дужан да се прво обрати послодавцу, а ако се информација односи на лице које је овлашћено да поступа по информацији, информација се подноси руководиоцу послодавца.

У случају да послодавац није у року од 15 дана поступио по информацији у којој су садржани тајни подаци, односно ако није одговорио или није предузео одговарајуће мере из своје надлежности, узбуњивач се може обратити овлашћеном органу.

Изузетно од става 3. овог члана, у случају да се информација односи на руководиоца послодавца, информација се подноси овлашћеном органу.

Ако су у информацији садржани тајни подаци, узбуњивач не може узбунити јавност, ако законом није другачије одређено.

Ако су у информацији садржани тајни подаци, узбуњивач и друга лица су дужни да се придржавају општих и посебних мера заштите тајних података прописаних законом који уређује тајност података.

Глава IV.

ЗАШТИТА УЗБУЊИВАЧА И НАКНАДА ШТЕТЕ

Забрана стављања узбуњивача у неповољнији положај

Члан 21.

Послодавац не сме чињењем или нечињењем да стави узбуњивача у неповољнији положај у вези са узбуњивањем, а нарочито ако се неповољнији положај односи на:

1) запошљавање;

2) стицање својства приправника или волонтера;

3) рад ван радног односа;

4) образовање, оспособљавање или стручно усавршавање;

5) напредовање на послу, оцењивање, стицање или губитак звања;

6) дисциплинске мере и казне;

7) услове рада;

8) престанак радног односа;

9) зараду и друге накнаде из радног односа;

10) учешће у добити послодавца;

11) исплату награде и отпремнине;

12) распоређивање или премештај на друго радно место;

13) непредузимање мера ради заштите због узнемиравања од стране других лица;

14) упућивање на обавезне здравствене прегледе или упућивање на прегледе ради оцене радне способности.

Одредбе општег акта којима се узбуњивачу ускраћује или повређује право, односно којима се ова лица стављају у неповољнији положај у вези са узбуњивањем, ништаве су.

Накнада штете због узбуњивања

Члан 22.

У случајевима наношења штете због узбуњивања, узбуњивач има право на накнаду штете, у складу са законом који уређује облигационе односе.

Судска заштита узбуњивача

Члан 23.

Узбуњивач према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем има право на судску заштиту.

Судска заштита се остварује подношењем тужбе за заштиту у вези са узбуњивањем надлежном суду, у року од шест месеци од дана сазнања за предузету штетну радњу, односно три године од дана када је штетна радња предузета.

У поступку судске заштите надлежан је виши суд према месту предузимања штетне радње или према месту пребивалишта тужиоца.

Поступак за судску заштиту у вези са узбуњивањем је хитан.

У поступку за судску заштиту у вези са узбуњивањем дозвољена је ревизија.

У поступку за судску заштиту у вези са узбуњивањем сходно се примењују одредбе закона о парничном поступку које уређују поступак у радним споровима, ако овим законом није другачије одређено.

Састав суда

Члан 24.

У парничном поступку по тужби у вези са узбуњивањем у првом степену суди судија појединац, а у другом степену веће састављено од троје судија.

Поседовање посебних знања у вези са узбуњивањем

Члан 25.

Судија који поступа по тужби у вези са узбуњивањем или у посебним поступцима из члана 27. овог закона мора бити лице које је стекло посебна знања у вези са заштитом узбуњивача.

Стицање посебних знања и стручно усавршавање лица која поступају у вези са заштитом узбуњивача спроводи Правосудна академија, у сарадњи са министарством надлежним за послове правосуђа.

Програм стицања посебних знања у вези са заштитом узбуњивача прописује се актом министра надлежаног за послове правосуђа.

Садржина тужбе

Члан 26.

Тужбом за заштиту у вези са узбуњивањем може се тражити:

1) утврђење да је према узбуњивачу предузета штетна радња;

2) забрана вршења и понављања штетне радње;

3) уклањање последица штетне радње;

4) накнада материјалне и нематеријалне штете;

5) објављивање пресуде донете по тужби поднетој из разлога предвиђених у тач. 1) до 4) овог става у средствима јавног информисања, о трошку туженог.

Тужбом из става 1. овог члана не може се побијати законитост појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорностима запосленог по основу рада.

Права узбуњивача у посебним поступцима

Члан 27.

У тужби за оцену законитости појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорности узбуњивача по основу рада, по посебним прописима, узбуњивач може истаћи навод да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем.

Навод из става 1. овог члана може се истаћи у тужби или на припремном рочишту, а после тога само ако подносилац навода учини вероватним да без своје кривице није могао да раније изнесе тај навод.

У посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем, у складу са овим законом.

Упознавање странака са правом да реше спор путем посредовања

Члан 28.

Суд пред којим се води поступак за заштиту у вези са узбуњивањем дужан је да на припремном рочишту, односно првом рочишту за главну расправу, укаже странкама на могућност за вансудско решавање спора путем посредовања или на други споразуман начин.

Терет доказивања

Члан 29.

Ако је у току поступка тужилац учинио вероватним да је према њему предузета штетна радња у вези са узбуњивањем, на туженом је терет доказивања да штетна радња није у узрочној вези са узбуњивањем.

Истражно начело

Члан 30.

У поступку за заштиту у вези са узбуњивањем суд може утврђивати чињенице и када оне међу странкама нису спорне, а може и самостално истраживати чињенице које ни једна странка није изнела у поступку, ако оцени да је то од значаја за исход поступка.

Изостанак туженог

Члан 31.

Ако тужени не дође на рочиште за главну расправу, а уредно је позван, суд може да одржи рочиште и без присуства туженог, као и да одлучи на основу утврђеног чињеничног стања на рочишту.

Привремене мере и надлежност

Члан 32.

У поступку заштите у вези са узбуњивањем или у поступку из члана 27. овог закона суд који води поступак може одредити привремену меру у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење.

Предлог за одређивање привремене мере може се поднети пре покретања судског поступка, за време трајања судског поступка као и по окончању судског поступка, све док извршење не буде спроведено.

У току поступка суд може и по службеној дужности да одреди привремену меру.

Привремена мера пре покретања судског поступка

Члан 33.

Суд надлежан за поступање по тужби за заштиту у вези са узбуњивањем, надлежан је да одлучује и о предлогу за одређивање привремене мере који је поднет пре покретања судског поступка.

Приликом одређивања привремене мере из става 1. овог члана суд ће одредити и рок у коме се мора поднети тужба пред надлежним судом водећи рачуна о роковима одређеним посебним прописима за подношење тужбе.

Предлог за одређивање привремене мере

Члан 34.

Предлогом за одређивање привремене мере може се захтевати да суд одложи правно дејство акта, забрани вршење штетне радње, као и да наложи отклањање последице проузроковане штетном радњом.

О предлогу за одређивање привремене мере суд ће одлучити у року од осам дана од дана пријема предлога.

Жалба против одлуке о одређивању привремене мере

Члан 35.

Против одлуке о одређивању привремене мере није дозвољена посебна жалба.

Надзор над спровођењем закона

Члан 36.

Надзор над спровођењем овог закона врше инспекција рада, односно управна инспекција, у складу са законима који уређују њихова овлашћења.

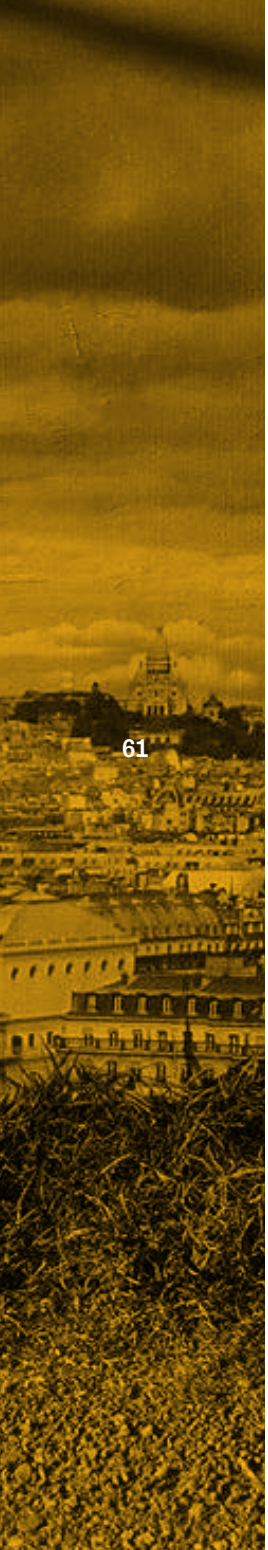
Глава V.

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји

Члан 37.

Новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај послодавац – правно лице које има више од десет запослених ако:

1) не донесе општи акт о поступку унутрашњег узбуњивања (члан 16. став 1);

2) општи акт којим се уређује поступак унутрашњег узбуњивања не истакне на видном месту доступном сваком радно ангажованом лицу (члан 16. став 2).

За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се одговорно лице у правном лицу, државном органу, органу територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе.

За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара казниће се предузетник код кога је радно ангажовано више од десет запослених.

Члан 38.

Новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај послодавац – правно лице ако:

1) узбуњивача не заштити од штетне радње или не предузме неопходне мере ради обустављања штетне радње и отклањања последица штетне радње, у оквиру својих овлашћења (члан 14. став 2);

2) свим радно ангажованим лицима не достави писмено обавештење о правима из овог закона (члан 14. став 4);

3) не одреди лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са узбуњивањем (члан 14. став 5);

4) ако у прописаном року не поступи по информацији (члан 15. став 2);

5) ако у прописаном року не обавести узбуњивача о исходу поступка у складу са законом (члан 15. став 3);

6) ако узбуњивачу, на његов захтев, не пружи обавештења о току и радњама преузетим у поступку или ако не омогући узбуњивачу да изврши увид у списе

предмета и да присуствује радњама у поступку у складу са законом (члан 15. став 4).

За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се одговорно лице у правном лицу, државном органу, органу територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе.

За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара казниће се предузетник.

Глава VI.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконског акта

Члан 39.

Подзаконски акт из члана 17. и члана 25. став 3. овог закона донеће се у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Послодавци су дужни да донесу општи акт из члана 16. став 1. овог закона, у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање закона на снагу

Члан 40.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се по истеку шест месеци од дана ступања на снагу.

На основу члана 17. Закона о заштити узбуњивача („Службени гласник РС”, број 128/14),

Министар правде доноси

ПРАВИЛНИК

о начину унутрашњег узбуњивања, начину одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и другим питањима од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених

Члан 1.

Овим правилником уређује се начин унутрашњег узбуњивања, начин одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и друга питања од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених.

Члан 2.

Послодавац који има више од десет запослених (у даљем тексту: послодавац) одређује лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем, у складу са Законом о заштити узбуњивача (у даљем тексту: Закон).

Члан 3.

Достављање информације у вези са унутрашњим узбуњивањем врши се лицу овлашћеном за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем, писмено или усмено.

Члан 4.

Писмено достављање информације у вези са унутрашњим узбуњивањем може се учинити непосредном предајом писмена о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем, обичном или препорученом пошиљком, као и електронском поштом, у складу са законом, уколико постоје техничке могућности.

Усмено достављање информације у вези са унутрашњим узбуњивањем врши се усмено на записник.

Уколико се достављање информације врши непосредном предајом писмена или усмено, о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем саставља се потврда о пријему информације у вези са унутрашњим узбуњивањем, и то приликом пријема писмена, односно приликом узимања усмене изјаве од узбуњивача.

Уколико се достављање писмена о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем врши обичном или препорученом пошиљком, односно електронском поштом, издаје се потврда о пријему информације у вези са унутрашњим узбуњивањем. У том случају се као датум пријема код препоручене пошиљке наводи датум предаје пошиљке пошти, а код обичне пошиљке датум пријема пошиљке код послодавца.

Ако је поднесак упућен електронском поштом, као време подношења послодавцу сматра се време које је назначено у потврди о пријему електронске поште, у складу са законом.

Члан 5.

Потврда о пријему информације у вези са унутрашњим узбуњивањем садржи: кратак опис чињеничног стања о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем; време, место и начин достављања информације у вези са унутрашњим узбуњивањем; број и опис прилога поднетих уз информацију о унутрашњем узбуњивању; податке о томе да ли узбуњивач жели да подаци о његовом идентитету не буду откривени; податке о послодавцу; печат послодавца; потпис лица овлашћеног за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем.

Потврда о пријему информације у вези са унутрашњим узбуњивањем може садржати потпис узбуњивача и податке о узбуњивачу, уколико он то жели.

Члан 6.

Обичне и препоручене пошиљке на којима је означено да се упућују лицу овлашћеном за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем код послодавца или на којима је видљиво на омоту да се ради о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем може да отвори само лице овлашћено за пријем информације и вођење поступка у вези са унутрашњим узбуњивањем.

Члан 7.

У случају анонимних обавештења, поступа се у складу са Законом.

У циљу провере информације у вези са унутрашњим узбуњивањем, предузимају се одговарајуће радње, о чему се обавештава послодавац, као и узбуњивач, уколико је то могуће на основу расположивих података.

Члан 8.

Ако се узимају изјаве од лица, у циљу провере информације у вези са унутрашњим узбуњивањем, о томе се саставља записник.

На садржину записника, може се ставити приговор.

Члан 9.

По окончању поступка саставља се извештај о предузетим радњама у поступку о информацији у вези са унутрашњим узбуњивањем, предлажу мере ради отклањања уочених неправилности и последица штетне радње насталих у вези са унутрашњим узбуњивањем.

Извештај из става 1. овог члана, доставља се послодавцу и узбуњивачу, о коме се узбуњивач може изјаснити.

Ради отклањања уочених неправилности и последица штетне радње настале

у вези са унутрашњим узбуњивањем могу да се предузму одговарајуће мере на основу извештаја из става 1. овог члана.

Члан 10.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-40/2015-05

У Београду, 3. јуна 2015. године

Министар,

Никола Селаковић, с.р

